

„UMIEĆ SIĘ SPOTKAĆ”

PRZEWODNIK PROJEKTU PRZECIWKO WYKLUCZENIU

program ERASMUS +

WSTĘP.....

1. JAKIE PODJĄĆ DZIAŁANIA BY UMOŻLIWIĆ PEŁNE KORZYSTANIE Z KULTURY

OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.....

- PROJEKT I WARSZTATY W „ UMIEĆ SIĘ SPOTKAĆ”

– partnerzy projektu i ich działania w ramach projektu.....

- MODELOWA INSTYTUCJA KULTURY:.....

– obiekt i zabezpieczenia techniczne.....

-kadra.....

– program.....

– finanse.....

– nowe technologie.....

- PODSUMOWANIE.....

WSTĘP

Zadając sobie pytanie, jaka powinna być współczesna i nowoczesna instytucja kultury, należy powiązać ją z pojęciem kultury nieco szerzej niż twórczość artystyczna i jej odbiór. Kultura pojmowana dzisiaj obejmuje przede wszystkim sposoby życia i współżycia między ludźmi,

systemy wartości, moralność, prawo, naukę, religię, pracę, dziedzictwo kultury, etykę, itp.

„Stanowi zbiór wartości dzięki któremu człowiek staje się bardziej ludzki” –

I.Wojnar.

Tak pojmowana rzeczywistość kulturowa znalazła odzwierciedlenie w kulturze państw zachodniej Europy w definiowaniu praw człowieka jako szeroko rozumiana dostępność (do kultury, pracy, nauki, godziwego życia).

Odnosi się to w zrównaniu praw w dostępie do kultury wszystkich ich odbiorców bez względu na niepełnosprawność, światopogląd, status społeczny czy finansowy.

W XX wieku w Europie Zachodniej przewinęła się fala społecznych ruchów, które w konsekwencji doprowadziły do uporządkowania prawa w dziedzinie aktywności obywateli niepełnosprawnych.

W krajach postkomunistycznych ten proces trwa wolniej i różne są przejawy tej aktywności.

Rodzi się więc pytanie: **JAKIE DZIAŁANIA PODJĄĆ, BY UMOŻLIWIĆ PEŁNE KORZYSTANIE Z KULTURY OSOBOM Z NIEJ „WYKLUCZONYM”?** Naszą odpowiedzią jest propozycja stworzenia modelowej instytucji kultury, która zawierać będzie rozwiązania programowe, organizacyjne, techniczne pozwalające osobom „wykluczonym” na pełnoprawne uczestnictwo w kulturze. Czyli stworzenie warunków, by można było „umieć się spotkać”.

1. JAKIE PODJĄĆ DZIAŁANIA BY UMOŻLIWIĆ PEŁNE KORZYSTANIE Z KULTURY OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych ONZ definiuje osoby z niepełnosprawnością.

„ Do osób z niepełnosprawnościami zalicza się osoby, które mają trwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może w oddziaływaniu z różnymi barierami utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”.

Niepełnosprawność definiuje się przez język, infrastrukturę, aktywność podmiotów, obowiązujące wzorce społeczne i językowe.

Wyróżniamy różne rodzaje niepełnosprawności: wzrokowa, słuchowa i językowa, intelektualna, ruchowa. Niepełnosprawności nie da się jednoznacznie określić. Każdy człowiek inaczej reaguje. Wielu ma sprzężenie różnych schorzeń. Jego niepełnosprawność jest indywidualnie określana. Zmieniają się też ich potrzeby. Technologie pomocne niepełnosprawnym powinny być zorientowane na użytkownika i być spersonalizowane.

Zasada UMIEĆ SIĘ SPOTKAĆ- dostępność i społeczne włączanie.

Wszystkim działaniom przyświeca przede wszystkim idea „otwierania drzwi”, udostępniania dóbr kultury osobom, które chcą w niej czynnie uczestniczyć, tworząc, ale także prezentując swoje dzieła, bez względu na posiadaną niepełnosprawność, status społeczny i finansowy.

Należy wypracować standardy: dostosowanie obiektów i programów dla osób z niepełnosprawnościami. Takie wyzwanie podjęli partnerzy projektu „Umieć się spotkać” w ramach programu Erasmus+.

• PROJEKT I WARSZTATY „ UMIEĆ SIĘ SPOTKAĆ”

Głównym celem projektu jest nauka nowych umiejętności i poszerzenie kompetencji do pracy z osobami niepełnosprawnymi na w kulturze. Nowe umiejętności umożliwią przygotowanie oferty kulturalnej na każdym poziomie, także wzbogacenie jej o audiodeskrypcję i napisy dla niesłyszących. Zadaniem projektu jest promowanie dostępności, poprzez wyszkolenie i wspieranie kadry instytucji kultury, która zdobyte umiejętności i rozwiązania zastosuje, aby wyeliminować utrudnienia dla niepełnosprawnych.

Projekt „Umieć się spotkać” skupia się na konkretnych zadaniach: – poznanie specyfiki poszczególnych niepełnosprawności, a także możliwości dostosowania sztuki do potrzeb odmiennej recepcji sensorycznej –wprowadzenie programów edukacyjnych umożliwiających zrealizowanie idei szerokiego dostępu do kultury i sztuki poprzez likwidację barier architektonicznych, programowych, mentalnych i finansowych umożliwiając aktywny udział w odbiorze sztuki i jej tworzeniu osobom z niepełnosprawnościami. Bezpośrednim celem działań są osoby zatrudnione w: ośrodkach kultury, teatrach, muzeach, kinach –profesjoniści-animatory kultury. Projekt umożliwił szkolenie i innowacyjne wsparcie w zidentyfikowaniu potrzeby instytucji kultury w zakresie obsługi odbiorców niepełnosprawnych, dotkniętych różnymi dysfunkcjami: wzroku, słuchu, ruchu i niepełnosprawnych intelektualnie.

Nowe umiejętności, kompleksowe dostosowanie oferty kulturalnej do osób z niepełnosprawnościami niewątpliwie zagospodzą na stałe w repertuarze instytucji biorącej udział w projekcie: Centrum Kultury Wrocław-Zachód (Polska), Replika Cultural Association (Rumunia) i Stowarzyszenia Idea Gestion Cultural (Hiszpania) ale także innych, gdyż zadaniem projektu jest także przekazywanie tej wiedzy innym. W tym sensie, projekt rozumiany jako pierwszy krok w kierunku tworzenia „modelowej instytucji kultury” opartej w dużej mierze na profesjonalnie przygotowanych pracownikach do pracy z osobą niepełnosprawną (zarówno widza, jak i artysty). Stąd trzy intensywne szkolenia mające przygotować kadrę, zarówno z punktu widzenia technicznego, jak i merytorycznego. Projekt wypracował odpowiednie postawy wobec niepełnosprawnych w codziennej z nimi pracy. Warsztaty, które organizował każdy z partnerów projektu „Umieć się spotkać” pozwoliły na zdobycie nowych umiejętności i kompetencji:

w Polsce– warsztat pt. „Modelowa instytucja kultury”

w Rumunii- „Wykorzystanie arteterapii i innych metod do włączenia niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie”.

w Hiszpanii (Katalonii)- „Audiodeskrypcja, napisy , Didu- metody włączające niewidomych i niesłyszących w działania kulturalne”

- Partnerzy projektu i ich działania w ramach projektu

Partnerzy, których projektu zostali wybrani nieprzypadkowo, to instytucje posiadające doświadczenie w pracy z osobami niepełnosprawnymi, polegającej na integracji osób wykluczonych, ale także takich, którym w działaniach przyświeca podobna idea przełamania stereotypu postrzegania osoby niepełnosprawnej określanej jako społeczność zamknięta, bierna i nietwórcza.

- **Polska- Centrum Kultury Wrocław-Zachód**

Misją Centrum Kultur Wrocław- Zachód jest ogniskowanie życia danej społeczności , tworzenie miejsca autorskiego, pielęgnującego tradycje i wzorce kulturowe oraz integracja społeczna poprzez animację społeczno- kulturalną, edukację kulturalną i promocję zjawisk artystycznych.

Centrum realizuje autorskie projekty kulturalne, umożliwiające wszystkim, bez względu na wiek, status społeczny oraz niepełnosprawność, uaktywnienie kulturalne oraz rozwój zdolności artystycznych. Instytucją, zawiera rozwiązania programowe, organizacyjne i techniczne pozwalające osobom „wykluczonym na pełne uczestnictwo w kulturze. Jako jedyna z pierwszych instytucji w Polsce umożliwiła osobom niewidomym i niedowidzącym odbiór sztuki filmowej, poprzez wprowadzenie audiodeskrypcji do projekcji filmowych. Od początku istnienia tj. 2002 roku prowadzi działania na rzecz osób niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie i finansowo, które mają na celu integrować społeczność pełnosprawną i niepełnosprawną. Wszystkim działaniom Centrum przyświeca idea „otwierania drzwi”, udostępniania dóbr kultury osobom, które chcą w niej czynnie uczestniczyć i ją tworzyć, także prezentując swoje dzieła. Jest to instytucja, która od wielu lat aktywizuje twórczo osoby wykluczone. Osoby niepełnosprawne zaprasza na: spektakle teatralne, koncerty, projekcje filmowe i warsztaty artystyczne. Ma

również bogate doświadczenie w realizacji projektów skierowanych do osób z niepełnosprawnościami:

- projekt „Drzwi otwarte- integracja” (od 2003 roku) to warsztaty artystyczne dla niepełnosprawnych i zdrowych uczestników, umożliwiające twórczy ich rozwój, uczące akceptacji dla inności, szacunku, rozwijające wyobraźnię i uzdolnienia
- TON- Międzynarodowy Przegląd Twórczości Osób Niepełnosprawnych (od 2017-2022) prezentacje niepełnosprawnych wokalistów, artystów plastyków, teatrów z Polski oraz państw europejskich,
- „Islandia i Polska przeciw wykluczeniu z kultury” (2013-2016)- międzynarodowa wymiana artystyczna realizowana w oparciu o ideę audiodeskrypcji, promocję dziedzictwa kulturowego obu krajów oraz pogłębienie porozumienia między Polakami a Islandczykami.
- „Nowe możliwości zatrudnienia w tworzeniu biznesu w sektorze audiodeskrypcji i napisów dla niesłyszących (CASTLE)”
- „Młodzi w obiektywie”- projekt filmowy angażujący młodzież trudną wychowawczo (defaworyzowaną)
- „Otwórzmy kina”- skierowany do osób niewidomych i niedowidzących, podczas których uczestnicy tworzyli swoje własne filmy animowane
- „Wykluczeni z kultury”-upowszechniający metodę audiodeskrypcji i napisów dla niesłyszących w różnych działaniach: koncertach, spektaklach, filmach, warsztatach.

Centrum Kultury Wrocław – Zachód zorganizowało warsztaty szkoleniowe nt. „Przystosowanie instytucji kultury pod względem: architektonicznym, organizacyjno-technicznym, programowym, finansowym”.

WARSZTATY MODELWA INSTYTUCJA KULTURY:

Prowadzący:

- Fundacja bez barier (Maciej Augustyniak) przedstawił uczestnikom wzór dobrze przygotowanej instytucji kultury pod względem architektonicznym, technicznym
- Fundacja Otwieramy kulturę i Sztukę (Marta Żaczkiewicz) wprowadziła uczestników w metody ułatwiające odbiór kultury osobom z niepełnosprawnościami: Audiodeskrypcję i napisy dla niesłyszących
- Dąbrówka Petrow i Beata Gryc Skotniczna – pracownicy programowi Centrum Kultury Wrocław Zachód, przedstawiły realizowane międzynarodowe, krajowe i lokalne projekty dla osób z niepełnosprawnościami oraz przystosowanie instytucji.

– obiekt i zabezpieczenia techniczne

Instytucja musi być w pełni dostosowana architektonicznie i sprzętowo, by zniwelować trudności na jakie napotykają osoby z niepełnosprawnością. Technologia- jej rozwój przyczyni się do likwidacji barier i poprawy dostępu osobom z niepełnosprawnościami. Stosowanie nowoczesnych rozwiązań (nowoczesnego projektowania) zapewni równe, niezależne uczestnictwo w życiu społecznym osobom z niepełnosprawnościami.

Wyzwania dla instytucji kultury- należy wypracować standardy: dostosowanie obiektów i programów dla osób z niepełnosprawnościami.

Dostępność architektoniczna:

- klatki schodowe, korytarze, ciągi piesze w budynku powinny być wolne od barier i zapewniać możliwość poruszania się po nich między innymi osób na wózku,
- odpowiednie oznakowanie
- szerokie drzwi
- podjazdy
- toalety dostosowane dla osób z niepełnosprawnością ruchową: przestronne, ze specjalnymi uchwytami i sygnalizacją

- windy (najlepiej z informacją dźwiękową, dużymi wypukłymi oznaczeniami przycisków)
- opisy Brajlem
- eksponaty do dotykania
- napisy/ piktogramy
- pętla indukcyjna pomagająca osobom z aparatami słuchowymi poprzez odpowiednie sterowanie dźwiękami

Dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, ze spektrum autyzmu, z zaburzeniami sensorycznymi należy zapewnić:

- – inne oświetlenie (przyciemnione)
- – napisy komunikatywne, klarowne, prosty zwięzły opis
- – treści wizualne, uproszczone (forma teletekstu)
- -kontrast kolorów

Dostępność cyfrowa:

- dostępność do Internetu, Mediów Społecznościowych
- – strona internetowa
- – Internet (osoby z niepełnosprawnością poprawiają swoje kompetencje za pomocą platform internetowych).
- cyfrowe strony internetowe i aplikacje mobilne podmiotów publicznych

Dostępność informacyjno-komunikacyjna:

- zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny: plan, schemat, oznaczenia kierunkowe
- dotykowa:

tyflomapy- oznaczenia o zmiennej fakturze na podłożu dla osób niewidomych lub tyflomapa czytana za pomocą zmysłu dotyku lub w ograniczonym stopniu wzrokiem dla osób słabowidzących

-makiety trójwymiarowe- fakturowe ścieżki prowadzące

lub głosowy (informacja w urządzeniu typu infokiosk, infomat, nagranie audio na stronie internetowej), które umożliwi np. osobie niewidomej samodzielne zorientowanie się w zakresie możliwości dotarcia do danego pomieszczenia.

- sygnały dźwiękowe, aplikacje dla niewidomych i niedowidzących

Ponadto należy zabezpieczyć obiekt w sprzęt do:

- audiodeskrypcji- metody ułatwiającej odbiór dóbr kultury przez osoby z niepełnosprawnością wzroku, osobom starszym
- napisy dla niesłyszących

Każda instytucja, która jest w pełni lub częściowo przystosowana dla osób z niepełnosprawnościami powinna być oznaczona specjalnym znakiem dostępności.

Powstał nowy symbol dostępności, który zaprojektowano przez dział projektowania graficznego w departamencie Informacji Publicznej ONZ w Nowym Jorku. Nowe LOGO dostępności to rysunek koła w której znajduje się symetryczna figura człowieka, uniwersalna postać z otwartymi ramionami. Logo ma podnosić świadomość społeczną oraz oznaczać miejsca, instytucje przyjazne osobom z niepełnosprawnością.

-kadra/pracownicy

Na ogół jest tak, że osoby z niepełnosprawnościami aktywnie lub sporadycznie korzystają z wydarzeń instytucji kultury. Włączanie do swojej pracy odbiorcy niepełnosprawnego, „wykluczonego” społecznie to ogromne wyzwanie. Każda instytucja kultury w swoich przygotowaniach do włączenia „wykluczonych” powinna wziąć pod uwagę kadre i dobrze ją przygotować. W warunkach określonych przez instytucję oraz wypracowaną formułę przez dyrektora i współpracowników inaczej powinien przebiegać proces pracy zespołowej. Należy wypracować odpowiednie postawy wobec niepełnosprawnych w codziennej pracy z nimi. W procesie integracji

pracowników musi nastąpić psychiczna i społeczna akceptacja. Istotne są więc mechanizmy zachowań pracowników, które powinny być zbieżne lub wynikać z norm i celów instytucji. W tym wszystkim ważna jest intensywność i częstość np. relacji między pracownikami czyli przyjaźń, koleżeństwo, pomoc po pracy. Uczenie się prawidłowych, pożądanych postaw wpływa na budowanie zaufania, dobrą współpracę i motywację do działania. W dzisiejszych czasach niepewności i zagrożeń, kluczowymi wartościami powinny stać się zaufanie, przyjaźń, szacunek, pasja tworzenia. Wartości te nabierają w każdej efektywnej pracy znaczenia równoważnego z kategorią finansową (ekonomiczną), stymulują sposób myślenia oraz wpływają na jakość pracy. Wyżej wymienione pojęcia etyczne i moralne powinny przekładać się na działania pracowników instytucji kultury, aby tym samym mogli oni przyczynić się do tworzenia pożądanych wartości. Innymi słowy instytucje kultury, które prowadzą działalność na rzecz „wykluczonych” powinny zatrudniać ludzi, którzy kierują się wysokimi wartościami etycznymi, w tym empatią i stanowią moralne oparcie dla „wykluczonych” i ich rodzin. Tym właśnie powinni charakteryzować się pracownicy Modelowej Instytucji Kultury, którzy w złożoności swych funkcji i odpowiedzialności uczestniczą w procesie włączania „wykluczonych” do społeczeństwa. Są to nie tylko pracownicy programowi, ale wszyscy pracownicy. Jest to możliwe poprzez odpowiedni nabór, monitorowanie odpowiednich zachowań, jasny i klarowny przekaz nadrzędnych wartości firmy oraz wymagań stawianych pracownikom. Kursy, warsztaty i szkolenia, wyjazdy integracyjne przyczyniają się do stworzenia kadry, która jest odpowiedzialna wobec wyzwań w swojej instytucji pracy. Tak przygotowana kadra może przeprowadzić, w związku z ich działalnością na rzecz niepełnosprawnych, szkolenia dla pracowników innych instytucji kultury, na przykład w mniejszych miejscowościach. W ślad za wszelkimi działaniami na rzecz „wykluczonych” powinna pójść myśl w zatrudnieniu pracowników z niepełnosprawnościami w instytucjach kultury.

-program

Znając potrzeby osób „wykluczonych”, kontaktując się z nimi i ich rodzinami, rozmawiając i słuchając ich oraz chcąc sprostać ich oczekiwaniom uważamy, że istnieje potrzeba stworzenia programów, które we wszystkich aspektach jej działalności integrują społeczność zdrową i „wykluczoną”. Programy, które będą w codziennym repertuarze, propozycje dla osób „wykluczonych”, dadzą im możliwość korzystania z dóbr kultury nie tylko przy realizacji okazjonalnych projektów, ale codziennie. Instytucje kultury zaproponują warsztaty z każdej dziedziny artystycznej, udział w działaniach, w których będą mogli się realizować i dzielić swoimi osiągnięciami z innymi.

Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że niepełnosprawni uczestniczą w programach nie tylko dla nich odpowiednio zabezpieczonych organizacyjnie i technicznie, ale także we wszystkich innych, domagając się realizacji swoich marzeń poprzez organizację dla nich zajęć i warsztatów artystycznych, wystaw, filmów, spektakli. Potrzeba jest szerszych działań i to perspektywicznych. Cele modelowej instytucji kultury wynikają z doświadczenia i obserwacji oraz wizji takiej instytucji. Powinny one być:

edukacyjne

- Upowszechnianie dóbr kultury osobom „wykluczonym”
- Edukacja powszechnie akceptowanych zachowań
- Rozwój zainteresowań kulturalnych osób „wykluczonych”
- Szkolenia obejmujące pracowników innych instytucji kultury
- Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadry prowadzącej działania kulturalne oraz organizujące imprezy

aktywizujące

- Przełamywanie barier fizycznych i mentalnych w dostępie do różnorodnych wydarzeń kulturalnych
- Aktywizacja społeczna „wykluczonych” bez względu na wiek, płeć i niepełnosprawność
- Zatrudnianie osób „wykluczonych” (zatrudniać osoby „wykluczone” na umowę o pracę, w ten sposób będą mogli

jednocześnie być ambasadorami i wiarygodnymi konsultantami dla niepełnosprawnych i zdrowych odwiedzających instytucję kultury)

- Umożliwienie czynnego uczestnictwa w działaniach kulturalnych osobom „wykluczonym”

społeczne i kulturotwórcze

- Przeciwdziałanie „wykluczeniu” społecznemu
- Integracja społeczna we wspólnym działaniu różnych grup

Wszelkie działania programowe Modelowej Instytucji Kultury mają nadrzędny cel- przeciwdziałania ABLAIZMOWI, który określa osobę z niepełnosprawnością jako gorszą. Dyskryminacja i niechęć wobec osób z niepełnosprawnościami jest spotykana na co dzień, szczególnie na rynku pracy. Działania artystyczne z udziałem niepełnosprawnych oraz permanentna edukacja pełnosprawnych jest lekarstwem na zmianę zachowań i postaw społecznych.

- finanse

Przy tworzeniu modelowej instytucji działającej na rzecz „wykluczonych” z kultury istotne jest sformalizowanie strategii i idei indywidualności. Każda wytworzona wartość w instytucji kultury wiąże się z nakładem pracy, środków materialnych, kreatywnością i talentem ich twórców. Przysposobienie każdej instytucji kultury w miejsce przyjazne, odpowiednie dla każdego, bez względu na wykluczenie, zabezpieczenie jej technicznie, personalnie, organizacyjnie i programowo, wymaga również ponoszenia odpowiednich nakładów finansowych. Niezbędne jest jednak w sytuacji funkcjonowania modelowej instytucji przyjaznej dla niepełnosprawnych, zapewnienie systemowego rozwiązania finansowania takiej jednostki przez kolejne lata. Finansowanie powinny gwarantować samorządy oraz ministerstwa kultury.

- nowe technologie:

Nowe technologie zaczynają stwarzać zupełnie nowe szanse i możliwości osobom niepełnosprawnym. Z każdym rokiem rośnie liczba urządzeń, aplikacji i programów, które pomagają osobom z niepełnosprawnościami wyrównywać szanse na rynku pracy, dają możliwość pełniejszego korzystania z oferty kulturalnej. Nowe technologie to dla osób z niepełnosprawnościami szansa na lepsze, sprawniejsze i często samodzielne funkcjonowanie w życiu codziennym. Nieliczne przykłady nowoczesnych rozwiązań, wręcz technologii „kosmicznej”:

- **Egzoszkielec**, dzięki któremu sparaliżowani mogą znów stanąć na nogach.
- **Biosiatkówka** wszczepiana do oka, działa jak mikroskopijna kamera podpięta bezpośrednio do naszego systemu nerwowego, która przywraca wzrok.
- **Bezdotykowy smartfon** zaprojektowany z myślą o ludziach z upośledzeniem funkcji ruchowych.
- **Drukarka 3D**, która pozwala wydrukować cyfrowe modele, przydatne osobom niewidomym
- **Talkitt** pozwoli przemówić osobom nawet z najpoważniejszymi zaburzeniami mowy.
- **Timocco** skierowane jest do najmłodszych borykających się z różnego rodzaju upośledzeniami motorycznymi i poznawczymi. Zmieniając terapię w zabawę, ma pomóc w radzeniu sobie np. z dziecięcym porażeniem mózgowym, ADHD czy autyzmem
- **Kinec Translator (wideotłumacz)** będzie opierać się na analizowaniu i rozpoznawaniu gestów, a następnie pokazywaniu związanych z nimi słów i odwrotnie. Aplikacja, która pozwala głuchym porozumiewać się z osobami słyszącymi.

– **Sesame Phone** powstał dla ludzi z trudnościami ruchowymi, dzięki niemu możliwe jest precyzyjne pisanie na ekranie bezdotykowo. Sesame Phone na hasło „open sesame” („sezamie, otwórz się”) urządzenie zaczyna wyłapywać ruchy głową użytkownika. W ten sposób może on poruszać po ekranie kursorem i dodawać do takiego sposobu nawigacji komendy głosowe.

– **Technologie wspierające** pozwalające bezdotykowo otworzyć drzwi, włączyć światło, zadzwonić, uruchomić Internet itp.

Przykłady działań dla osób z niepełnosprawnościami w Polsce

- Teatry skupiające osoby z niepełnosprawnościami: Teatr 21 Warsztatowa Grupa Stowarzyszenie rodzin i przyjaciół Osób z Zespołem Downa; Teatr Edycja Limitowana
- Katalog zapachów zgromadzony w bibliotece w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych w Owińskach.
- Muzeum Tyflograficzne w Owińskach.
- Park Orientacji Przestrzennej na terenie Specjalnego Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Owińskach,
- Ścieżki przyrodnicze ze specjalnymi oznakowaniami, tablicami edukacyjnymi np: w Karkonoszach, na terenie Rudawskiego Parku Krajobrazowego, na Podgórzu.

- **Rumunia-Replika Cultural Association**

Centrum Teatr Edukacji REPLIKA zlokalizowany w 4. dzielnicy Bukaresztu

zostało pomyślane jako niezależna, interdyscyplinarna przestrzeń, promująca współpracę między profesjonalnymi artystami i członkami zagrożonych społeczności oraz przybliżając teatr młodej publiczności, głęboko zaangażowanej w społeczeństwo.

Replika Cultural Association, który od 2011r. współpracuje z osobami zagrożonymi społecznie. Replika jest przekonana, że dostępność w obecnym zakresie powinna być realizowana na drodze edukacji,

poprzez sztukę jako formę wzmacniania ignorowanych grup społecznych wyrażając ich potrzeby i oczekiwania. Wspiera swobodny dostęp do edukacji kulturalnej jako podstawowego prawa, rozszerzając swobodny i równy dostęp do kultury dla wszystkich odbiorców.

REPLIKA wierzy w działacza-artystę, odzwierciedlającego społeczeństwo i przekraczającego naszą rzeczywistość, w utopiach edukacyjnych, które stają się rzeczywistością, w pedagogice jako wspólnym procesie budowania historii społeczności, w teatrze opartym na współpracy i szacunku dla wszystkich.

Stowarzyszenie Kulturalne Replika ma odpowiednie doświadczenie w działaniach teatralnych z młodymi ludźmi i wykazuje duże zainteresowanie tworzeniem spektakli opartych na takich tematach, jak: prawa obywatelskie dzieci, demokratyczne uczestnictwo w podejmowaniu decyzji, obywatelscy uczestnicy młodego pokolenia, dokumentowanie tematów o dużym wpływie na społeczeństwo rumuńskie. W 2015 r. Stowarzyszenie stworzyło wyjątkową przestrzeń w Bukareszcie – Centrum Edukacyjnego Teatru Replika – poświęcone współpracy artystów i marginalnych, wykluczonych społeczności, w ten sposób przekazując głosy do kategorii społecznie i politycznie ignorowanych oraz tworząc teatr dla włączenia, autoreprezentacji, demokratycznego uczestnictwa i solidarności.

WARSZTATY:

REPLIKA zorganizowała warsztaty szkoleniowe w Bukareszcie nt. "Wykorzystanie

arteterapii i innych metod do włączenia niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie oraz

z dysfunkcją słuchu".

- Działania artystyczne (zajęcia praktyczne) integrujące uczestników głównie z osobami niepełnosprawnymi z całkowitą lub częściową utratą słuchu.
- Jednoosobowy spektakl pod tytułem „Cała cisza świata” – poruszający problemy osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, przeszkody i kłopoty spowodowane brakiem dostępności i dostosowania miejsc do potrzeb niepełnosprawnych, brakiem empatii pracowników różnych instytucji, brakiem finansów.
- rola teatru edukacyjnego w budowaniu świadomości społeczeństwa. Na podstawie napisanych przez siebie scenariuszy i zagranych spektakli. Założyciele/pracownicy teatru pokazali uczestnikom rozwiązania, które można wprowadzić do codziennej pracy z dziećmi niedosłyszającymi oraz głuchymi związane z pracą w teatrze. Działania wydające się niemożliwe do zrealizowania, okazywały się proste, gdy znalazło się wspólny sposób komunikacji.
- Kolejne praktyki „Połącz, dostosuj się, ucz się – Praktyki UNATC dla osób ze specjalnymi potrzebami”, które przedstawił współpracownik Repliki UNATC – Caragiale National University of Theatre and Film w Bukareszcie w Rumunii. Podczas zajęć uczestnicy poznali kilka gier integracyjnych, na podstawie których w kolejnej części omawiane były

specyfikacje pracy z

 osobami

z niepełnosprawnościami. Zakończono zwiedzaniem budynku i obiektów Uniwersytetu.
- Techniki Arteterapii dla osób starszych: projekt Varsta4, jak teatr łączy pokolenia.
- Terapia muzealna dla dzieci i dorosłych z różnymi niepełnosprawnościami. Uczestnicy dowiedzieli jakie rozwiązania stosują muzea, aby być jak najbardziej dostępne dla każdego odbiorcy, np. interaktywne plansze sensoryczne oraz obrazy wykonane w 3D.
- spotkanie z Marią-Lavinia Chițu, pochodzącą z rodziny niesłyszących działaczką, artystką, ambasadorką i instruktorką

języka migowego, która opowiedziała o swojej działalności na rzecz niesłyszących dzieci, młodzieży i dorosłych. Uczestnicy dowiedzieli się jak wygląda życie słyszącej osoby, wychowanej przez głuchoniemych rodziców. Zaprezentowała szereg swoich osiągnięć, między innymi występ w rumuńskiej edycji programu „Mam Talent” jako tłumacz migowy z głuchoniemymi tancerzami.

- Zajęcia praktyczne poprowadzone przez Anę Marię Ursu – prezes Stowarzyszenia Solidart i współzałożycielką Teatru Basca w Timișoarze jak pracować z osobami z niepełnosprawnościami.
- Prezentacja Yolandy Cretescu Manolescu – psychologa klinicznego i psychoterapeutki, o terapii edukacji emocjonalnej wśród różnych rodzajów niepełnosprawności. Na podstawie przygotowanej prezentacji opowiedziała o terapii zajęciowej, którą stosuje w codziennej pracy z osobami chorymi, starszymi i z różnego rodzaju dysfunkcjami. Za pomocą dotyku i masażu stymuluje ich ciała, wywołując odprężenie i produkcję hormonów szczęścia, leczenie „dotykem”. Dzięki warsztatom uczestnicy dowiedzieli się, jak ważna w terapii jest bliskość i wsparcie fizyczne i psychiczne drugiego człowieka.

- **Hiszpania- Stowarzyszenia Idea Gestion Cultural**

Stowarzyszenie Idea Gestion Cultural jest organizacją non profit, założoną w 2000 roku przez Polaków i Hiszpanów rezydujących w Barcelonie w Katalonii. Misją organizacji od momentu jej założenia jest promocja wymiany kulturalnej, społecznej i gospodarczej pomiędzy Polską i Katalonią oraz działanie na rzecz dobrego wizerunku Polski i Polaków w Katalonii i całej Hiszpanii.

Stowarzyszenie rozwijając swoją działalność statutową poszerza dotychczasowy zakres działalności o zagadnienia związane z nauką i biznesem, aby w pełni odpowiedzieć na zapotrzebowania nowoczesnej Europy. Połączenie kultury, nauki i biznesu i ich wzajemna promocja to według Stowarzyszenia jedne z najważniejszych aspektów budowania współpracy między regionami

Europy. Organizacja realizuje swoje działania poprzez m.in.: wymiana kulturalną i naukową, szeroko rozumianą działalność polegającą na promocji nauki polskiej i katalońskiej, szkolenia i warsztaty artystyczne, zróżnicowane pod względem programowym, dopasowane do różnych grup wiekowych i poziomu umiejętności, kursy i szkolenia dla najmłodszych, uwrażliwienie na różne dziedziny sztuki poprzez gry i zabawy, wystawy z udziałem artystów polskich i katalońskich, spotkania z artystami, prelekcje i wykłady, Klub Kina Polskiego. Idea Associació Cultural to stowarzyszenie promowane przez specjalistów z sektora, którego misją jest promowanie kreatywności i talentu ludzi poprzez synergii współpracy i interakcji z innymi twórcami.

WARSZTATY:

Idea organizowała warsztaty nt. „Audiodeskrypcja/Napisy, technika Di Dou metody włączające niewidomych i niesłyszących w działania kulturalne”

- Mapa myśli, jak społeczeństwo powinno sobie radzić wśród osób z niepełnosprawnościami, prowadzona przez Josep Bécares (Fina), muzyka, artystę i działacza na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Prelegent przedstawił zagrożenia niebezpieczne dla ludzi poruszających się na wózkach inwalidzkich. Prowadzący opowiedział również o rozwiązaniach zastępczych w przypadku różnego rodzaju niepełnosprawności fizycznej i umysłowej.
- Kolejny dzień warsztatów rozpoczął się w Auditorium-Palau de Congressos w Gironie – miejscu, które na pierwszy rzut oka wydawało się przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: posiadało podjazdy oraz asfaltowe trasy dla wózków inwalidzkich na zewnątrz i toalety dla niepełnosprawnych. Zwiedzając budynek z zewnątrz oraz analizując go od środka, uczestnicy mogli jednak zauważyć wiele nieścisłości i niebezpieczeństw czekających na osoby z niepełnosprawnościami. Trasy dla wózków po bokach kończyły

się sporym spadkiem, zagrażającym przewróceniem wózka w ciemności, brak dodatkowego oparcia w toalecie dla niepełnosprawnych, brak możliwości bezpiecznego użytkowania sali konferencyjnej oraz nieprzemyślane podjazdy pod budynkiem. W sali audytoryjnej przedstawiono nam możliwości dostępności architektonicznej tj. wyciągane fotele dla osób na wózkach oraz zagrożenia, które czyhają na nich tj. stopnie schodów tuż obok tych miejsc, które mogą spowodować zjechanie kołami wózka w dół sali.

- Spotkanie z niewidomym Isaacem Padros Suárez – prezesem stowarzyszenia Multicapacitats dla osób niewidomych i psem Guilty, który opowiedział o życiu z psem przewodnikiem oraz o działalności jego stowarzyszenia.
- W Centre Civic Ter (Centrum Obywatelskim Ter) prowadzący Esteve Farres Berenguer przedstawił nowe technologie, które można wykorzystać przy komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami.
- Performer Marceli Antunez pokazał w jaki sposób za pomocą technologii można przedstawiać sztukę audiowizualną. Artysta za pomocą ruchów dłoni oraz nóg był w stanie wpływać na to co działo się na przygotowanej przez siebie prezentacji. Dzięki metalowemu szkieletowi oraz instalacji na podłodze prowadzący sterował dźwiękiem, obrazem, ale również dynamiką danej sceny. To pokazuje jakie możliwości dają technologie i co dzięki nim mogłyby robić osoby z niepełnosprawnościami.

PODSUMOWANIE

Osoby z niepełnosprawnościami są gorzej wykształcone. Styl życia uwarunkowany niepełnosprawnością dotyczy nie tylko osoby z niepełnosprawnością ale także ich rodzin. Gorsze warunki finansowe; wiąże się to w wielu wypadkach z dodatkowymi chorobami niepełnosprawnych oraz koniecznością przyjmowania stałych leków, rehabilitacji, zakupu potrzebnego sprzętu. Obecnie NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ jest postrzegana jako cecha, która nie warunkuje miejsca w życiu społecznym i zawodowym. Główny

problem to brak ofert na rynku pracy dla osób z niepełnosprawnością. Stosowanie nowoczesnych rozwiązań (nowoczesnego projektowania) zapewnia równe, niezależne uczestnictwo w życiu społecznym osobom z niepełnosprawnościami. Poprawa sytuacji osób z niepełnosprawnościami w każdej dziedzinie życia pozwoli w kulturze i w każdym aspekcie na dostępność i społeczne włączanie – żeby **UMIEĆ SIĘ SPOTKAĆ**.

Ta praca objęta jest licencją Creative Commons Polska **Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez Utworów Zależnych 4.0 Międzynarodowa. (CC BY-NC-ND 4.0)** Aby zapoznać się z kopią licencji, należy odwiedzić stronę <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.pl>, lub wysłać list do Creative Commons, 543 Howard St., 5th Floor, San Francisco, California, 94105, USA.